

თეატრი სსოვნება

1910 სათეატრო სალიტერატურო ჟურნალი № 38

კვირა 26 ნაწილი.

ფასი 10 კაპ.

დღის იწყება ქართული თეატრის სეზონი

რთული თეატრი
ეცა და სამშაბათს 28 ენკ.
გეოგლო და. ერის-
თავისა
მალიკაშვილის რეჟისორობით

თ. დავით გიორგის ძე ერისთავი
(„სამშობლო“-ს ჯგუფი)

სახლი პიის
პარასკევს 1 ოქტომბერს
იკომ გორდინის
ღრამა ოთხ მოქ. **სატანა**
ვლ. მესხიშვილის რეჟისორობით

26 ანკენისთვი 1910 წ.

რით გავი- დღეს დაიწყება ქართული თეატრი მარჯვებთ? რას სეხსინა იმევე პიესით, რომელმაც ამ ოც-და-თწლის წინადა პირველად აღაფრთოვანა ქართველთა სული და გული, გამოაფხიზლა ჩვენი ეროვნული გრძნობა...

ეს გახლავთ დავით ერისთავის პიესა „სამშობლო“, რომელიც ერთნაირის სარგებლობისათვის ემსახურება ქართული თეატრის ხეობრივსა და ნივთიერს მხარეს...

პიესის გარეგნულს ჩონჩხს, ისტორიულს ფარგალს დიდის ხელოვნებით აქვს ჩაქსოვილი მოქალაქეობრივი გრძნობა—მამულიშვილობა, მოვალეობის გაღმერთება, თავის შეწირვა, მთელის ერის პოლიტიკური სულის კვეთება...

და ამიტომაც არის, რომ ყოველი ქართველი უკეთილშობილესს გრძნობით განისმკვალდება ხოლმე ამ პიესის ხილვით...

„სამშობლოს“-ს გაღმომკეთებლის, უფრო შესაფერია რომ ესთქვათ, ავტორის დავით ერისთავის შესახებ შემდეგ გვექნება ვრცელი წერილი, მხოლოდ ახლა კი ვისურვებთ, რომ ქართული დრამატული დასი ღირსეულად დადევას თავისი პატივი და მსახურად დაედგას ეს ღრამა. პიესაში არ მოიპოვება დიდი და პატარა, „კეთილშობილი“ და „არაკეთილშობილი“ როლი, რომ ერთი უკეთ შეასრულო, მეტრეს ყურადღება არ მიაქციო. ყველას, ყოველ წვრილმანს შესაფერი და კუთვნილი ყურადღება უნდა მიექცეს, ყველა თავის ადგილას უნდა იყოს. მხოლოდ ამ გვარად იქმნება დაცული წარმოდგენის მთლიანობა და მაყურებელზედაც შესაფერის შთაბეჭდილებას მოადუნს.

და მთელმა ქართულმა ხალხმა უნდა იცოდეს, რომ თუ მას კულტურულ-მოქალაქეობრივი წინსვლელობა სწყურიათ, სამშობლო

სცენის აღორძინებას უნდა შეუწყოს ხელი რეკლამად, საქმით დაუკავშირდეს... მსახიობსა და მაყურებელს შორის ურთიერთობა უნდა განმტკიცდეს, რომ ერთმა მეორისა გაიგოს...

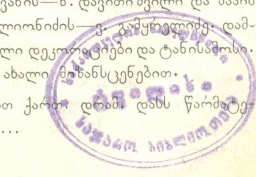
ტყუილად ნურავის ჰგონია, ვითომც ქართული თეატრი ჰარტოულ-წაფებრავა, „თავად-აზნაურული“, „ბურჟუაზიული“ და სხვ. არა, იგი ნამდვილი ქართულია, ურთავლავ-ხალხურია, ამ სიტყვის ფართე მნიშვნელობით, და თუ როდისმე ასეთად არ იყო, ყველას—პრესისა და საზოგადოების—მოვალეობაა დღეიდან ასეთად გარდაქციოს...

აი, რით გავიმარჯვებთ!..

სიამოვნებით უნდა აღვნიშნოთ, რომ დრამ. საზოგ. გამგეობამ პარტერში იაფ-ფასიან ადგილებს მოუმატა, თეატრში მეტი წესიერება შემოიღო... ახლა ხალხის მოვალეობაა და დას აღნიშნული კეთილი განზრახვანი განახორციელებინოს...

დღევანდელი წარმოდგენა ბევრის მხრით არის საინტერესო: მომზადებულია ახალგაზრდა რეჟისორის ვ. შალიკაშვილის-მიერ, რომელიც გასულ წელს მოსკოვში იყო რეჟისორობის შესასწავლად, დღესვე პირველად გამოდის ლევან ხიმშიაშვილის როლში ბუღუ მდივანი, ინტელიგენტი და ფრიად მომზადებული ყმაწვილი კაცი, ქეთევანის—დავითიშვილი და შაჰის—გუნია, სვ. ლიონიძის—გამყურებელთა დამზადებულია ახალი დეკორაციები და ტანისამოსი. პიესა იღვგება ახალი განსაცნებებით.

უსურვებთ ქართულ დრამ. დასს წარმატება-გამარჯვებას...

ეროვნული თეატრი და ენის სიტუატიმე

უმჯალეს დრამატულ კურსზე ქართულ მისწავლეთ რიგზე თანდათან მრავლდეთ. ეთუელ წლას აზრდეთ ახლავანდ მსახიობთ რიგზე. ერთი და მეორე ძლიერ სისამხიანთ, მთ უმცირეს რამ ჩვენი დამსხურებულ ძველ მსახიობთ გუნდი თან-თან მცირდეთ.

მგრამ კარვად რამ ჩუქვარდეთ სქმის ე-თარუნს, მანის და მანის სსსხარულთ აღარდერი გუქმუნს, თუ ე მსახიობთ ახლთ თათბ ერთს მცნებას არ შეიკნეს: მს უნდა ახსიადეს, რამ თუ სმშობლთ სცენასზე ჰსურს მთავრქათ, თუ სმშობლთ სცენის და ხელთახებას აღუვავებს ეტრთვალეთ უსათუოდ უნდა იკოდეს, ეარვად უნდა შეისწავლოს ქართული ენა, ნამდვილი ქართული ეკლოტი და არა ჩიქორთული.

თუ სცენასზე აღზარებენ არს ნამდვილი ქართული კილთით, ჩიქართულად, უცხთ ენთა გავლენით შერეული ენთ, ასეთ სცენას არსიადეს არ დავერებთ ხეობი და ასეთი მდგომარეთა მთედის, როგორც ჩვენს ახლანდელ სცენას. იგი ერთული ეი ადარ არს, არამედ „ინტერნაციონალური“. მთლად იმ განსხვავებით, რამ ზრინციბის მტკბურად, იქ დომხლდეთი არსი არული სხვა და სხვა კილთ.

ამ მხრით ჩვენი სცენას ძლიერ დაცემულია. აბს გავაუგეთ თუდა იმ ძველ მსახიობთ გუნდს, რომელად ატერ თც-და-ათის წლას განმავლთბაში ზეტოისხნად და მუქათად ემსხურებთად სცენას, განს ბუკრის ნახვით იქ ქართულ ენსზე მთლანარაკეს? არა! მთლად არა თუ სპი იცვდა ქართულს (ამ მცარე გუნდს ეკუთხთად განსხვურებულა სტოტაბუნთაც, რამლას ფაქიბ ქართულს ალტრენბაში მთუვად ენის მცოდნენი). დანარჩენი ე...—ეთუელ მთიანს თავისა ფრთხიბი ჰქონდა... ძველ ლიტერატურის შემქნათით ქართული ენის შესწავლას სრულად დავაქუგებულა ით.

თუ ეი ასეთი მსახიობთ, რომელნიც ერთხელ სცენის ბურჯთ ითვლებოდენ, არ აქცივდენ ურთლდების ენის შესწავლას, არს მტოხა ახლავანდემბს მთქციან ურთლდეთ. განსკუთრებით იმ ახლავანდემბს, რომელნიც რუსეთის და სსხვარგარდ უმჯალეს სსსწავლებლებში სწავლობენ და არამც თუ კილთ ეტკლეთთ, არამედ ქართული აღზარავი ეი ვაქუგებოლთ.

რასკვირვლთ, — დრამატული სკლასის დამთავრებთ კარვთ, მგრამ სკლასის დამთავრების

შემდეგ ქართულ მსახიობთ კიდევ ბევრი სმშობა აქვთ. სხვა ერების სკლასის დამთავრების შემდეგ უნდა შეუდგნენ ქართული ენის შესწავლას, და მთლად ხსირთლავი მუშობის შემდეგ, მშინ, რთდუნც სრულად მთიცდლებენ უცხთ ენთა ზეტავლენას, რთდუნც გავთლადლებენ — და ვაზლადმთებენ თავიანთ შერეული ქართულს, მთლად მშინ შემჯლახიბი დავქთან ქართულ სცენასზე მუშობას. ამ ერთი უმთავრენი სმშულეთობათანთა ერთხელ სცენის აღუვავებისთვთ. ეს ასეთი ელქმენტალური მცნება, რამ სსხვარგარდ ბავშმცნ-ეი იცის.

ამთი ჩვენ არ გეხნად უსსკვლურით მსკლავან მსახიობთ გუნდს. ამით, ასე თუ ასე, დიდა დუწლი დანდეს ერთხელ სცენის აღარისხების. ნარკვლახიბი გზა გავაქუგეს და სრულად უცხთის ადგალეთა გავრთ, სრულად უცხთისის სქმის მშინ დავქებთ, რთდუნც სსხვავლთბთ გულგრილად გუქილეთ, ადვილი არ არსი და ამტომ სუქედური არ ეკადრებთ ასეთ ზობით. ჩვენ მთლად გეხნად ერთხელ ენის სთვთაზზე მთქცილთით ურთლდეთ ამთა, რომელნიც რუსეთის და სხვა ქვეყნებში მთლან სწავლას განსტკლდებთ, და ვინაც ჰსურს სმშობლთ სცენას ემსხურათ.

ნუ დივირსებენ, რომ ეროვნულ სტენისაგან წმინდა ეროვნული ენაც ვანუყოფელი...
კორდელი

ქოლხი და ში

მთის კოკონებს, მთის მწვერვალებს მთის არწივი უღვზნებს თვალებს...
შეცასტირის... შევალალებს...

ცის მწათობი ცის მკერდს ანთებს მთების წილთ, მთების კალთებს აელვარებს... აქათქათებს.

ჰანგი ისმის საარაკო, ნაკილი სჩქეთს: „ახ, ქალაკო, დუ, დუ, დუ! რაკ, რაკ, რაკ“!...
კვენსა ისმის: „შევიანხეთ და ვერ ვბოვეთ, ვეღარ ვნახეთ რაც დღეზმეთ... რაც, დღემარბეთ. ცის არ ესმის... ის მკერდს ანთებს და მდღეზმარე მთების კალთებს გრძნულ სხვიად ღმქათქათებს!...“

* *
 ტკილი იმედი, გაწილებული ვის შპრელ იარად გარდაქცევა, სიხარულის წილ ბნელი სველები ვისაც ნისლივით შემოგზევეია; ვინაც დენილი, სულით მაწვარალი მეგობრის კალთას ეფარებოდი, ნაცვლად საამურ განსვენებისა მწარ ტკივილებში წამოხტებოდი ვის წრფილი გრძნობა სიყვარულისა გულში ჩავიკვდა შევიგებულნი, და ვისაც მოძმემ გადავიტერია ხმალი, მტრისათვის ამოღებული; ოჰ, ჩემთან მოდი, ერთად დავდევროთ ცრემლი, ნაღველით ამოქცეული, რომ დავეტიროთ ეს დედამიწა ცბიერთ სამეფოდ გადაქცეული.

კატო მიქელაძე

გახსენება თეატრის შესახებ

(გაგრძელება. იხ. ,,თ. და ც.“ № 37)

ერთხელ მოვიდა ჩემთან ილია ჭავჭავაძე და, სხვათა შორის, თეატრის შესახებაც ჩამოვარდა ჩვენ შორის შემდეგი საუბარი:

— კატო, ე თეატრი რომ აღარა გვაქვს, რას იტყვი შენ? დამეკითხა მოწყენით:— ძლივს-ძლივობთ, როგორც იქნა, საზოგადოება მივაჩვიეთ თეატრს და ესხლა კი ისევ უნდა გადავაკიწყუთ...

— ეგ მეც მალონებს, კატა არ იყოს— ვუპასუხე მე.

— ბევრი ვეცადე, მაგრამ არა გამოვიდარა, ახლა აღარ შეიძლება, დავვიანებულაი, სხვას მივეციო ეგ დღეო.

— ტყვილა კი არ არის ნათქვამი: „საზოარო ყანა თხამ შესჭამო?“ ბევრი მეთაური რომ ყავდა, ერთმანერთის ჯიბრით გააფუჭეს საქმე.

— ერთმანეთის ჯიბრით თუ დაიმედებით, არ ვიცი, მაგრამ ე თეატრი კი დავკარგეთ და!..

— ვითომ აღარა ეშველებარა?

— ეშველება, თუ შენ მოინდომებ.

— მე?!.

— ჰო, შენ! ქუთაისში როგორ მოახერხებთ? ახლაც დროებით სცენა გავმართოთ სადმე და შენ ითავე... რაფელ ერისთავი ამხანავად გეყოლება, მელნარჯია მდივნად. ჩვენც ყველა დავგებმარებით და საქმე როგორმე ეგებ მოვაგვაროთ!..

— ეგ მოუხერხებელია... მე დარწმუნებული ვარ, რომ ქართველი როცა რამეს აკეთებს გმირია, მაგრამ მეორე თუ ამოუღდა გვერდით, აღარც ერთი აღარ ვარგა, ერთი მეორეს ხელს უშლიან და ალაყებენ...

— კარგი ერთი! რა დროს ხუმრობაა?!.

— არა, მე არა ვხუმრობ!— ეს არა თუ დღეს... ისტორიულადაც ავრე ყოფილა ქართველებში: დიდი მოურავი გიორგი სააკაძე და არა ნაკლები გმირი ზურაბ ერისთავი, რომ ორივე ერთსა და იმავე დროს არ ყოფილიყვნენ, ვინ იცის, საქართველოს საქმე უკედ წავიღოდა.

— და მაგითი რა გინდა რომ სთქვა თეატრის შესახებ?

— ის, რომ სანამდი ბევრი მეთაურები იქნებოან... კომიტეტი და ქველმოქმედებაზე შემდგარი საქმე, თეატრიც ვერ იხერხებს. საქიროა ერთმა ვინმემ აიღოს ანტრეპრიზა, შემოიღოს დისკოლინა, რომ არტისტები თავ-აღებული არ იყონ და ნელ-ნელა გამობრუნდნენ საქმე.

— მაშინ ხომ არტისტებს გადაწყვეტილი ჯამაგირი ენდა დაენიშნოსთ?

— რასაკვირველია...

— ჰო და ვინ ვაბედავს იკისროს?

— მე ვიკისრებდი, რომ შეძლებული ვიყო.

— იკისრებდი!.. მაშ დიდ ჯამაგირს ნუ დაუნიშნავ და თუ შემოსავალი ვერ დაჭარავს ჯამაგირს, მაშინ მე ვიღებ ჩემ თავზე, რომ ჯამაგირის მხრით არტისტები უზრუნველი იყონ... შენ კი დაიწყე და, თუ საქირო იქნება, მე მოვავროვებ ხოლმე ფულელებსო.

მეორე დღესვე წავედი არწრუნთან, „მშაქის“ რედაქტორთან. დღევანდელ სათავად-აზნაურო სახლს, მაშინ ამ არწრუნის ქარვასლა იყო. იმას ვაუბრებოდე ჩემი გულში ნადები და ესთხოვე, მაშინ მე ვიღებ ჩემ თავზე, რომ ჯამაგირის მხრით არტისტები უზრუნველი იყონ... შენ კი დაიწყე და, თუ საქირო იქნება, მე მოვავროვებ ხოლმე ფულელებსო.

შისდგა ტრუპა. მალე დაიწყო სეზონი. არა თუ ქოვებრივად, ზნეობის მშხრითაც არა ჩვეუ-

ლებრივად მიდიოდა სეზონი: საზოგადოება დიდ პატივს სცემდა არტისტებს და დიდ მოღვაწეობათაც უთვლიდა სცენაზე გამოსვლას. ერთზე დიდ ვაჟუნია გახდა ავად და მნახველები და მომკითხავები იმდენი მოდიოდნენ, რომ დოქტორმა კიუჩარიანცმა სთქვა:

—ამდენი მნახველები კარგად მყოფსაც შეეწუხებენ, არა თუ ავადმყოფსო.

თეატრი ყოველთვის სავსე იყო ხოლმე და შემოსავალი არა თუ ჰყოფნიდა ჯამაგირად, კიდევ გადააკარბა. წარმოდგენა გეჰქონდა კვირაში ერთჯერ. მერე იმავე პიესას იმ კვირაშივე ვითამაშებდით გავლით გორში და მერე ქუთაისში. სახანდრები მთელი დასტით თან დაგვყავდა ხოლმე. რასაკირებლია, ჩვენის ხარჯით და ქირით; სახანდარიც გარეშე გვყავდა დაქირავებული და ყველას ამას არა თუ ჰყოფნიდა, კიდევ აქარბებდა შემოსავალი.

(დასასრული იქნება)

Handwritten signature or initials.

გლახის მოსახლეობა იმპერიით

(სურათი)

დაცხრა მზე. ჩრდილმა პატარ-პატარა სურბი ცხვი მივიარებით აპკრელა შარა-გზა. ცხენმა უმატა ფეხს... აი თოხარიკიც გაურია. სიომ ნახათ შემოუქროლა; ოფლის წვეთებით დანამული შუბლი გააშრო, გააგრი ლა. აღარ მოდის გული მგზავრს, როცა ღობეზე გადმოსულ ბროწეულს წამოედება ან ლედვის შტო სახეზე გადაუსობს ფითიოლს. დაუღლული, ძიგვეში ჩაწოლილი ღორი ცხენს ააქვეტინებს ყურებს, იქ ძალი შეუტევს. მაგრამ მგზავრი არხეინად მიდის და ყველაფრით ემაყოფილია! მჩატე ჰაერს ხარბათ ჰყლაპავს.

მხედარმა შეუხვია მოსახვევში. საღლაა ეწერი, საღლაა სახარდნე, მთელს ფერდობს რომ მწვანეთ ფარავდა? აქ ხომ შარშან ენადირობდით მელეზე. გორაკის წვერზე ეკლაკნება კვამლი. ქობი ოდნავ მოსჩანს. ჩქარა დურბინდი! ქობი როკის ხისა; ერთი კარი აქვს, დიდი დერეფანი და პატარა სარკმელი

ისლის სახურავიდან ამოდის კვამლი. დერეფანში ქალი დაფუსფუსებს: ქათმებს საყენს უყურის; დაბმულ მეწველ თხისთვის წინათვე ჩამოქრილი შტოები მიიქვს. ეზოში ძივს ხმა.

ფერდობზე კი შრიალებს „დატაროვებული“ ყანა—აე თვალს არ შეხედდება. გულგაღვლილი „პეტროი“ გააფთრებული „ამოროდებს“. მუხის ფოთლებიანი შტო ხერხინად შეუკრავს და გვირგვინად დაუდგამს თავზე მხისავან დასაფარავად. მარტოა ბიჭი, მაგრამ მზიარულია; თოქს პირი აღმასივით ეღვარებს.

იმერელ ბიჭს ჩვენ მხოლოდ სცენაზედ ვიცნობთ: -ცულლუტსა და მახსარას; ხან მოხერხებულს და ცბიერს, ხან ჩერჩეტსამ გულუბრყვილოს.

„პეტროი“ კი სხვა ბიჭია. მუდამ დაღვრემილი სახე აქვს, თუმცა ჯარში ლეკურისა და ბურთის თამაში უყვარს და კიდევაც ეხერხება. უფრო ხშირად ქვეშ-ქვეშ იხედება; სქელი, მზინავი, შუბლზე ჩამოწოლილი თმა აქვს; პატარა უღვაშს ხშირად განზე ეხიდება, იქნებ ჩქარა გამეზარდოს. დაკრანული შავი წვერი ყბას ეკვრება პატარა ნამღლებათ. შავი და გულდაბეილი, მაგრამ გრძელი და შნოიანად ნათალი ხელები კვირაობით ხანჯალზე უწყვია, სამუშაო დღეს კი შეუწყვეტლივ მარდათ ატრიალებს წილდს, თოხს, ნამვალს, სახნისს და სახრეს; სიტყვას ადვილად არ მოკტევს, მაგრამ თუ მოკტა—კლდე უტეხი: ლაპარაკი მოკლე იცის და მოწყენილი, დაღალული შემოგცქერის თუ ენა აპკრელი; ხუმრობა მოსწონს, ქალაქიდან ჩამოსული ბიჭების ლახლანდარობას კი აღმატურად უყურებს; ოთხი მძა ჰყავს პეტრიას; სამი ქალაქში არის ფულის საშოვრად; ერთი პატარაა — ლამის მებხე; ოჯახში სამი რძალი, მოხუცი დედა, პატარა ძმა და მძისწულები ამ ბიჭის მოსავლელ, საპატრონო არიან. მძები — თუ რასმეს იზოგვინა—ცოლს კი არ უგზავნიან, არა—ამ ჯგუფს ბიჭს. მაგირათ ყაიხ ეს ბიჭი. ქცევა-ნახევარი გადამბრუნებული ვენახი გაიშენა; კაი სადგომი აქვს; ოდაც კი დაიწყო, ძმების დახმარებით. ორი უღელი ხარი — მტერს თვალს უზნელებს. სხვა... ცხვარი, თხა ფრინველი და წვრილმანი დედაკაცების საქმეა—პეტროი არ ერევა ამ საქმეში. ყველაფერი კარგი, მარა ეს ახალი სახლი კორტოხზე,—ეს ვიღასია?

შარშან სხვლის დროს მოხუცი დედა ვადმო-
 ღვა ლობზე და ვადასძახა ვენახში გამალე-
 ბით მომუშავე პეტრიას; „ბიკო, ამერიბივე ერთი,
 სიკოი და ლევენი ჩამევიდენ.“ პეტროიი იმწამს
 ქუნძულით ამოვიდა ეზოში. სიყვარულით მი-
 ეგებენ ძმები ერთმანეთს. ერთი კერა ტბი-
 ლად იგზოვრეს. ბოლოს სადგომი საქაით აღარ
 ეჩვენათ; რძღებმა ჩივილი დაიწყეს, პეტროიი სა-
 კირო რამესაც კი გვაძაღლის, არ გვაძღვესო;
 ყველაფერს ინახავსო. „ჩემთვის მარტო არაფერი
 ვაძამინახავს ღმერთმა ხომ იცი“, იმართლებ-
 და თავს პეტროიი—ვინახავდი შვიი დღისთვის;
 რაც ჩვეულება და საკიროება იყო არ დამიკ-
 ლიაო“ მაგრამ აღვირ-აშვებული დედაკაცები
 თავისას გაიძახოდენ: „ახლა გვიდა სოფელ-
 ქვეყანაში გამოჩენა, თერა შვიი დღე რომ
 დავვიდგება, მიწა მოკვყაყრეთო.“ აირია მო-
 ნასტერი. მოსაწესრიგებლად ქალაქიდან მოიწ-
 ვიეს მესამე წასული ძმა — ათანესე.

იმანაც ვერაფერი ვაწყეს.
 მოხუცი დედაკაცი თავის ქუძუ-ნაქმვეთან
 გაიქცა, დაწვრილებით მოუყვა აშბავს, მაგრამ
 ახალგაზდა შებატონემ, პეტროიის ძმობილმა,
 ერთი ხელი ჩაიქნია, cherchez la femme-ო
 ბძანა და ურჩია ყველას გაყრილიყენენ. გაიყ-
 არნენ.

რა ერგო პეტრიას? მარანი, ცალი ხარი,
 ორი ჭური, ნახევარი ქვევა ვენახი, ეწერი სა-
 დაღ შარშან მელღებზე ნადირობდენ, და რვა
 თუმანი ფული.

პეტროიი რა პეტროიი იქნებოდა, თუ ხელმო-

კლვობას შეუშინდებოდა. შუა ზაფხულში, როცა
 მუშაობა ყანებში შეწყდა, პეტრიამ მოიწვია ძაღი
 (დალოცა ღმერთმა, წინა წელს ღვინის კი
 მოსავალი იყო და პეტრიას შენახული ბლო-
 ბად ჰქონდა; მოხვევებსაც საქამაღს ღვინო ერ-
 ჩიათ), ვაჭავდა ეწერი, გადაიტანა მარანი, გა-
 ფართოვა იგი და გამოკიმა სახლი; შემოდ-
 გომაზე კი თავისი მოხუცი დეღით და ავლა-ღი-
 დებით გადავიდა ახალ ეზოში. დაარსდა ახალი
 კერა, გაჩაღდა ახალი მოსახლობა.

მოხუცმა ქალმა დიდ ხანს ვერ გაუძლო
 მთელი ოჯახის მოვალს. თანაც უტროსი ვა-
 ყის ბედნიერება უნღოდა ენახა და შეუზნდა
 და შეუნთო: „აი შენი შვილი მანახე... დეე-
 სახლე ბარღამ ადამიანურად, რომ ვიცოდე
 დამტარებელი რამდენი მეყოლებოა“ დედა, ბე-
 ბერი დედა, უსიტყვოდაც კოვეღ მაქანკალზე
 უფრო მკვერმეტყველია... პეტრიამაც ერთი შვიი
 გოგონა მონახა და დედას ახლი რძალი მოუყ-
 ვანა.

მინდორში ერთგვარი ბალახი თესია.
 ტყეში კი სხვა და სხვა ხე სღვას.
 ქალაქში მცხოვრებლები არიან.
 იმერეთში ცალ-ცალკე მოსახლეა.
 განმარტოებელ მოსახლე იმერელი გლეხი ერ-
 თი ებრძვის მტერს; ეხმარება მოყვარეს; ვანი-
 ცღის სიმარტოვის სიღუბჭირეს; და თან ჰყლა-
 პავს დამოუკიდებლობის გამამხნევებელ ნეტარს.
 იმერეთში რამდენი კორტოხია იმდენი ბა-
 ტონია.

5. ლორთქიფანიძე

ს ა ლ ა მ შ რ ი

(ხალხური თქმულება)

მ წ ყ ე მ ს ე ბ ს

ჰე, ძმანო მწვემნო, უცხო ჰანგები
 წრფელ სიყვარულით თქვენგან ვიციღ,
 მძივად ავახი გრძობობათა ძაფსა
 და ყელს სათუთად ჩამოვიციღ.

ასე მექნება თქვენდა სახსოვრად,
 ვიდრე სიკვდილი ჩამიტანს საფლავს,
 ცხოვრება შწარი უცხო ჰნგებსა
 ჩემს გულში აღრე ვერა, ვერ ჩაქკლავს.

სღდაშო. შწას სხვა
 კოხიკეებს შიას მწვერღვღს,
 გაშღად ვეღზე აღწახნი
 ვღვანთისტოკეის ვერღვღვღს ვკვღსა.
 მწკვანე მინღვრად რაიკესათ
 რესგარა თიკირად ვაფიენღა,

ჯართოგღაღ, მწვექში ქღღა
 შირღს ჰუეწან სოიფღად ძმღბა,
 შათ მოკღღის, შათ გწას უმწერს —
 უღღანეუენ გუღს თიჭერბა.
 — სღსღ სწანან, სოჭეა ასღღღს,
 და გაჭღღა ასიკე გწასღს...

სვამომი ფრთა აჭსნს ნაეს,
სხვაი მასწავლ მოხუც მოას.

— დაღამდა და არსად სხსანს,
არ მომხედეს დროსე მძემს,
რდა ვქნს რომ ურჯულთათ
წამოკუნან ტუვედ ლექუმს.

დამტახავენ, მასწავლებელს
საბუღოთილეს ჩამაწვედევენ,
თავისუფლად, ბუნების შუალს
სულს ტუვედითი ამომგვევენ.“
ღამის ბინდი ფრთების ჰქონდა,
მოთა ანდლანი გრძლად წვეთიანდენ,
დათბულულ ქალის ირგვლივ
ველები შავით ართვებოდენ.

ბინდ-ბუნდის მღუმარ სიღრმეშია
კაცთა გამახსნდენ დახლები,
ქურდულად ახლოდებოდენ,
გამოუცინიან, შავები.

ქალწულმა იცნო ლექუმი,
ტუღმა დაწყო ირთავა,
შეკვირდა ლექმა სხარდად,
სმაღმა გაიღო წვრთავი.

ხელა დასტაცეს მწვემს ქალს,
უქან გაქცენენ ჩქარდა,
თან წაიყვანეს ასულა,
ცხვარი გაუშვეს ბარდა.

მავეჯანდათ. ქალი ტარდა:
„მშვიდობით არე-მარეა,
ველარა განხავთ თქვენი და,
ცრემლი დამახინბის მწარეა.

მშვიდობით, ძმებო, მშობლებო,
მსხერულად გაუხდა ლექუმის,
უცხოეთის გადაკარგული.
ბუერულად დაფორტქვე ცრემლებს.
სამშობლოვ; ტული მანდ დამრანს
ასეუ შენ გესლმეხება, —
გაღმტარებენ დიდ მოიეს,
საიღაცხდე დამეორტუხება.
მშვიდობით, ჩემო მწვემსიათვ,
ცხვრის ფარავ; ტურთა ველუთ,
წართო, არმოუა მღერთათ,
სუკვარლის ცრექო ხელუთ...“
გაღაარეს სშირი ტუვე;
გაუდუნენ ერთს მღელეს,
აქ ლექუმს შიში არ ჰქონდათ,
გასცადლდენ საქათველთას.

ნაბიჯს მოვედეს და ურთ-ერთს
რადღე უთხრეს მიქესარედ,
ქალს გული აუკანკალდა,
ამთაიკუნეს მწვეხარედ.

უთხრა: „აი, მალე მოიეს
მოვეფარებოთ სწულითა,
საქართველთს ვეღარ ვესასვე,
დამდაგებს გლან თავდათ.
მოვადვლები მინდორ-ველებს,
მოვემარდებო მარდალთა,
მოვეფარულხს ბუნებისს
ცხვე სთელავს გამაინსრისო.
მწვემსი ვარ და, იცნო, მოკვარს
სვლამურის ავეხესება...“

აი, კორდაც ტურთა ველსე,
რომ ამშვენებს ევადათ ერებს —
ნება მომეთ კორდას შეუდგე;
სვლამური აუკანესო,
თავისი ვსრე უკანსკელ
ბუნების და ჩემს მხარესო.“
ლექუმმა სთქვეს: „არ უმჯესო,
ერთი წუთით მივეტო ნება,
ჩვენი ცოტა-ხანს დავისვენეთ,
ანათერა დაგვაღვლებო.“
ქალი მთავრე შეღვა კორდას,
მოამარჯვა სვლამურა,
ჰა, წუთად და ევედა მოვედა,
სმა აღმინდა სახურა.

დევრა, როგო დაუგრა!
მთლად აცრემდა ქვეყანა,
მაწის მოთქმს და ქეთთახი
ცრე ადიდა დმერთათან.
ცას ვარსკვლავები სცვლდა,
მანანრეს ცრემლის ტლდეობი,
დრუბლებს აწუბოდენ თვალეისე
მოეუი, ცთამდე მღლები.
ნაეს ფრთა მინდრებოდა,
ბუნქის ძირას ჩაიდა,
ზატარა წყაროს მთ ახლო
ცრემლის ზღვა გაღმოსდიდა.
ლექუმა ტატრებულნი
ქალს ზირსო მისწერებოდენ
და ამ სმით გაატრებულნი
თავდავაწუბობთ სტუბობდენ.
სვლამური ეა მოსთქვამდა:
„ლექუმმა წამოიყვანო,
ძმებო, მამუელეთ ბუღურელას,
დამსხენათ სიმწვეხარესო...“

ძმებო, შირს სთელეს წასულნი,
გვანს დაბრუნდენ ცხვართანს;
ცხვარი მინდორში ევარს,
ქალი არ ეთო მთათან.
ექვეს; ბებრა ექვეს,
მკრამ და ვერსად იხილეს,
მხოლოდ შირადან მკვეხსარე.
სვლამურის სმა ისმანეს.
სთქვეს: „მეტველად ჩვენი და
ლექუმმა წამოიყვანო
და ის აქებარ რე უვარავს
სვლამურს მკვლითარესო.
შეაინდრენ, მსწრთელ მქსნდენ
ბუღურებს ცხვენესა,
ვითა ახარბი მივეკვირენ
ტუანს მოიეს, ტურთა ველეს.
მოვიდენ, ხსეს თვისა და,
ევადალან კორდას მღცომარე,
სვლამურს არაკანკედა,
ცრემლი სდიდა მწვეხარე.
ლექუმა სმითა დამორადნი
სვლამურს ეურს უღვებდენ
და სმტროდ მოსულ ქართველის
გაბრუებულნი ვერ სჭერტდენ.
ამთაველს ხმლები ქართველთა,
ლექუმზე ჯავრი თვარეს;
ცოცხალი არუან გაუშქის,
და სვლამა წამოიყვანეს.

ამთბებ: თურმე ის მწვემსი
ასეუ ტუვედ წაუყვანათ,
არ ეა იცნან ვის, ან სად —
ველა ვერ მოუტრანათ.
ის სვლამურად ბორბტუს
მწვემსითვის წაურთმევათ
და ეგი ტურთა ქალწული
ცხრავლიტურს დაუმწვედევათ.
მკრამ ხლდის სჯვარ, მთავა და
ხელი ივლებს სვლამურს,
დაუვრავს, მტერს მოჭმიდალეს,
წართიკეს თვალს და ეურსათ.
ძმებო ეა გაკაცებენ,
წაუდენ დის დასხსნულადო,
ისხინან, წამოიყვანენ,
ცრემლს გაღმეცვენ ღებხადა.

ი. მკედლიშვილი

სიკვილი არაინ გადურჩება

(დასასრული იხ. „თ. და ც.“ № 37)

ს.

იქ, ძირს, სად ტყე თავდებოდა, დიდი, უზარმაზარი ორმო იყო. ვანრისხებული ცარი რომ წვიმას წარმოგზავნიდა, ორმო წუშობით ივსებოდა. ასე იყო მუდამ. დიდი, უზარმაზარი ჯაობი გაჩენილიყო, ქუჭკი, ტალახი და წუშვე მთელი საუკუნეებით გადაუფაროდა იმ ადგილს. და აი აქ, სადაც ბაყაყნი დანავარდობდნენ, ადამიანი დაბანაკებულიყო; აქ აეგო მას საკუთარი კერა, მისცემოდა განცხრომას, არარაობას. და ამ ცხოვრების ამაოებაში იბადებოდნენ და იხოცებოდნენ ადამიანები და მათ სხეულზე მეჯლისსა მართედენ; ადამიანის სულში ხვლიკები შემპირალიყენენ, იქ დაებუდათ. ანკარეები პირს უკონიღენ ადამიანს. ადამიანები ჯაობის მეტს ვერაფერს ხედავდენ, მეგობრობდენ გველებს და თვითონაც გველები იყენენ, ეალერსებოდენ ბაყაყებს და თვითონაც ბაყაყნი იყენენ.

და, აი, იქ, იმ ორმოსაკენ მიავორებდა ნიაღარი მას, მტვრად ქცეულს, იქ სადაც პირველად ავხილა თვალები, სად მისი სამშობლო იყო, მისი ოჯახი, მისი მოვალეობა, სად არარაობას აყვანი ერწია მისთვის და ამაოებას ტბილი ნანა დაემღერა. გამხეცებული ნიაღვარი ღრილით მიქანებოდა ძირს და თან საცლადეი გვაში მიჭქონდა. და ყვაე-ყორანნი ჩხაონენ და იწყველებოდენ, მგლები ღმუოდენ, ტურები ქვეყანას აფრთხობდენ.

და ის, მტვრად ქცეული გვაში, ნიაღვარს მიჭქონდა.

7.

ჯაობში კი ძველებურად ფუსფუსებდენ ადამიანები, ჩქარობდენ და გარბოდენ, მაგრამ კუს ნაბიჯით-კი დადიოდენ, რადგან უყვარდათ კუ და ეჯავრებოდათ გივანტი.

ცხოვრებითი თავისუფლების ტახტი კი ისევ თავის იდგილას რჩებოდა. და უკვდავება თავის ადგილს არ იცვლიდა.

სატანა თავს დასტრილობდა ჯაობს, ხელში მახელი ეჭირა და იცნოდა, ჰხარხარებდა, იქვანებოდა, უზაროდა როდესაც ის წინ არ მიდიოდა. და როდესაც ჯაობი ვინმე ნათელსებული, გზას გაუღებოდა, ერთი საშინლად დაი-

წივლებდა და ფრთას ფრთას შემოპკრავდა, ფიცხლავ აჩრდილს გამოუყენებდა მას და როდესაც დიდებული, მარგალიტებით მოქედლი მთის მწვერვალი ისევ ისევე შეუხებელი რჩებოდა, სატანა იციანდა, იღრიკებოდა.

და მარად ერთი და იგივე გაისმოდა: „სიკვილით დასჯა მანც არ ავცდებოა“.

ადამიანი კი ფუსფუსობდა, მეჯლისი იმართებოდა, ბაყაყი ოპერიდან გალობდა, ყიყინებდა. კვდებოდა ის, იღუპებოდა, იგი, სხვა იბადებოდა და მტვრად ვადაქცევამდე უზენაესს სიძლიერეს ეურჩებოდა, იმის უკვდავებას თავის არსებობით განამტკიცებდა.

სატანა კრიკაში იღვა და მოსვენებას არ იძლოდა.

და ერთის ადგილზე მეორე იბადებოდა.

ჯურღმული

შენ დაგეჟებდი...

შენ დაგეჟებდი... ვეფარავდა ფოთილა ხსიარა, მუხლავიდა ხსიარ ბუნქანრა ვეჯავდათ შირას... თავს გველებიდა... დაჯსარდა ნახა ზეჟიარა, ჩემქან ალტვიდა... გვერსლავდა ჩუმა ამითას...

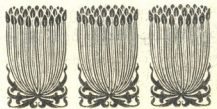
ცა, ვეჟრ მაქქრავა, სვედახანდა ირეჟეჟებდა, მე ფეჟრში ვართუღ შირს მუხუა შუჟა სუღარა... შირთლავარე ხეჟი შირს სავრეჟეა ავარეჟებდა, ზეჟეა ერუ აუა და ამთა ჩუმა მუღარა...

ცის ვადახანზე ნახანდ შვერთა ვერეჟრთავა მოჟარე. სუღ-ამოხანდამით დრუბლას ნუღელთს ზედ დაჯეჟან... თავალი მოჟავარ ვარსეჟელავი სტრთელ ნახანდ შირარე მე ჩუმა სტრთელ... ვერ-მაქქრავა სტრთელ შვერან...

შენ დაგეჟებდი... ჩემთ ტურთავ, ბოღოს გავთვე, ვით ვარდს ცის ნამა შირთილავარ შვერღზე ზედ დაგეჟანე...

დამქველ თავლეჟით... ტრთობას ცეცხლა მთლათ ამოწოვე, რა რავ მოტეჟეჟდა!.. სმარეჟანს შენა გვერანე...

ქ. აბაშისპირელი

ქართ. დრამატ. დასის რეჟისორი
ვლ. ალ-მეხსიშვილი

ყრუ სოფელი

სცენები სამ მოქმედებად სოფლის ცხოვრებიდან
(დასასრული. იხ. „თ. და ც.“ № 30—32 და 34—37)

ნიკო. წამომავყენეთ... ცოტა ხანს... გვერდები დამემტერა ამდენი წოლით.

მაიკო (აღათას შეხედავს) ა, ალათი?... ხომ არ აწყენს, რომ ცოტა ხნით წამოვსვით?

ალათი რაღა აწყენს... რაკი მოისურვა, წამოსი. (აშაკად) შელოცვა, აბა რა არის ეს? კაცი უჯრძნობლად იღო ლოგინში, ეხლა კი ლაპარაკი დაიწყო და წამოჯდომაც-კი მოისურვა.

მაიკო. აბა, მომეხმარეთ, თქვენ შეგვეყვით ღმერთი. (აღათა მოჰსმინებს და წამოსვას მიაყო ტანტზე ჩამოჰყვავს და გულზე მიაწვეს)

ალათი. ფერიც კი მოუვიდა კაცს.

მაიკო. სწორედ შემეწია ღმერთი და არ უნდა, რომ დამასწყლოს და გამამთხოვროს... ღმერთო, დაილოცვა შენი სასწაული.

სიმ. არ მოიძულეებს დიდი ღმერთი წვრილი ცოლშვილის მარჩენალ კაცს.

მაიკო. ავიჭარე მე უბედურმა, დობთურზე რომ გავზავნე კაცი.

ალათი. (აფუთქებს) რაო?!, დობთურზე თუ გავზავნე, მე რაღას მომთარევედი აქა?.. საკვირველია ამ ხალხის საქმე; როგორც რაიმე გაუჭირდებათ, მიაფრინდებიან ამ დობტურს. რა ნახეთ დობტურში საიმედო? მიადგება სნეულს, უტრიალებს ხან ერთი მხარეს, ხან მეო-

რეს, დაუბეჯავს გულს, და გვერდებს, შემდეგ დაეყუდება გულზე ყურით—თითქოს გული ეტყოდეს, რა ავადმყოფობა არის.

მაიკო. (შეწუხებული) რა არის, შე ქალო, გული რომ მოგივიდა?! მე...

ალათი. (აწვეტიანებს) გული როგორ არ მომივა! დობტური თუ გყავდა დაბარებული, მოვიდოდა და ის მოვირჩენდა შენს ქმარს. მე რაღას მომთარევედი ამ სიშორიდან. კაცი მე მოვებრუნე, მოვარჩინე და ეხლა მოვა დობტური, დაჯღაბნის რაღაცას ქალაღზე, გაყიდვინებს ბარჯურობი-სამი მანეთის წამლებს და, მე მოვარჩინეო, იტყვის.

პეტ. რას იზამ, ჩემო ალათი? კაცმა ცლა არ უნდა დააკლო. გაჭირვებული კაცი ყველაფერს ეპოტინება, მაგრამ ეს რაღა უნდა გეწყინოს?

ალათი. როგორ არ მეწყინება, შენ გენაცვალე? ამისთანა ავადმყოფები მომირჩენია?! დობტური ფულის მახე არის. გამოვიწერს ქვეყნის წამლებს, სულიდამ ხორცამდე გაგაცლის და მერმედ არ მორჩებაო, გეტყვის. ემ არის თქვენი დობტური.

მაიკო. ეს მეც კი ვიცი, შე ქალო!.. შენ რომ გული მოგივიდა...

ალათი. მე, გული რაღა არ მომივა? თუ..

მაიკო. (აწვეტიანებს) გამოვიწერე, ჩემო ალათი, და მერმედ გამამტყუნე. შენი გამოლოცვის იმედი რომ არ მქონოდა, არც-კი გაგიმხედდი, რომ დობტური დაგიბარე. დობტური რომ საიმედო არ არის, მეც კი ვიცი, მაგრამ ერთმა მითხრა—მოიყვანეო, მეორემ, მესამემ

ქართული დრამატ. დასის რეჟისორი
ვალერიან ირაკ. შალიკაშვილი

სომეური დრამატ. დასის რეჟისორი
მსახიობი ა. არმენიანი

VI

აგინაეუ და კოლა

მაიკო. მოდა, შეილო? (კოლას მიუგუბება)
ამდენი რათ დივიგინე, შეილო?

კოლა. (პურსხვის ამარას, კუდი გახსნიდა
ქუჩს და თავზე წაიდას ქუდა სურავს) ცოტა მრჩე-
ბოდა, ისე ცოტა, რომ მეორეჯერ იქ ჩასვლა
აღარ ღირდა; ამისათვის ვარჩიე პატარა შემე-
გვიანა და სულ გამომთავებია. (ტახტისკენ მი-
დას და ნიკოს ჩახუდავს) მამა როგორ არის?

მაიკო. ცოტა უკედ არის. ალათის შეე-
წია ღმერთი, მისი გამოლოცვა მოუხდა და
სული მოიბრუნა. (ნაკო სულ მიწქნანდებს და
ჩაისისებს)

ალათი. (ამაყად) რას მიძღვე ეხლა, ბიჭო,
ამა რომ ზოგიჩინე? (ნიკოს გადახუდავს) დაუ-
უძინია კიდევ.

კოლა. (მარცხვად) ახლა მე რა მიქვს,
რომ თქვენ მოგვტო, მაგრამ თუ ღმერთმა და-
მაცალა და...

მაიკო. (მსარუჯვად) გაიზრდება დიდი კა-
ცი და ერთ კაბას შეგიკრავს. (კოლას) აბა,

და რა მექნა? რომ ღმერთი გამწრომოდა და
თვალეები დამხუტოდა, ქვეყანა ყბად ამიღებდა,
ისე ვაქრო და გაათავა კაცი, რომ ერთი დოხ-
სური არ აღირსაო, იტყოდენ.

ალათი. ქვეყანა ყბათ ამიღებდაო?! თქვე
დალოცვილის შეიღებო, ქვეყანას რომ უჯე-
რით, რატომ გამოცდილ აღამინას არ კითხავთ?

მაიკო. გითხარი, ჩემო ალათი, რომ შე-
ნი საწყენათ არ მიქნია მეთქი.

სიმ. ამაში საწყენი არაფერი არ არის,
ალათი! ქალი ჯავრით დაბნეული და არეულია
და თავისი გული უნდა მოიჯეროს, თორემ
ყველანი კი ვხედავთ, რომ შენი შელოცვა
მოუხდა და მობრუნდა კაცი.

მაიკო. როგორ არ ვხედავ, შენ კი შეგე-
წია ღმერთი.

ალათი. (მადბებს) რა, ვიცი, თქვე და-
ლოცვილებო... ამოდენა ქალი გავიზარდე,
ოც წელიწადზე მეტი იქნება, რაც ხალხს
ვწამლობ და ჯერ ჩემი შელოცვა და წამლო-
ბა არავის დაუწუნებია. (ფრთხილად გადახუდავს)
თუ ვინმემ კი შემიარა გვერდი და სხვასთან
წავიდა, კიდევ იმისთვის დაეყარა ხეირი.

ნიკო. დავილაღე... დამაწვინეთ...

მაიკო. კი, ბატონო, როგორც გენებოთ.
(ფრთხილად დააწქენს)

ნიკო. წყალი დამალევიენეთ.

სონა. ეხლავე. (ჭაქას წყლით აყუქებს)

ალათი. შელოცვილი წყლის ჩარევა არ
დაგავიწყდეს.

მაიკო. (ხარუქვს ერთ კაუხს შელოცვად
წყადს და ასმუქს)

სომეური დრამ. დასის რეჟისორის თანამემწე
მსახიობი გ. ავეტიანი

პირი დაიბანე, შეილო, სულ ერთ ავადმეტყვერილი ხარ. (სისის) შენ, სონა; ვაღი და საქმელი დაუშვად, მოშვივებული იქნება; ეს ბავშვებიც წაიყვანე, აქამე ამათაც და დააწვინე.

სონა. ნუცა, დათიკო, წამოდით. (გადას; ააუშვებთ მაუკუბანს)

პეტ. როგორი სათობარი იყო, კოლა?

კოლა. გვარიანი.

(სამოსი და ადათა ჩუმიად დაპარაკაიეს)

მაიკო. წამოდი, წამოდი, შეილო და პირი დაიბანე; წყალს მე დაგისხამ. (გადაას)

ფროს. ღმერთმა დააიკალოს და ძან მარჯვე და კვიანი ყმაწვილი კია.

პეტ. ძან, სწორედ ძან მარჯვე არის. ჯერ სულ 12-13 წლისა თუ იქნება და ბევრს 20 წლის კაცს არ ჩამოუვარდება მუშაობაში.

ალათი. (სამოსს)ა სე არის, ჩემო სიმონ! ისეთი მძიმე ავადმყოფი მომიჩვენია, რომ მე თეთონ გამკვირვებია. ჩენი ივანის ბავშვს სულსზე მიუსწარი. თითქმის გაცივებულიყო; ცოტა კიდევ რომ დაგვიანებოდა, გათავდებოდა ბავშვი, მაგრამ მოვასწარი თუ არა გამოლოცვა, მივაშველე წამალი და ჩაუბრუნე სული; ორი საათის შემდეგ სულ გამობრუნდა ეს მკვდარი ბავშვი. ამისთანა რამდენი? სად შეგიძლიან ყველასი ჩამოთელა, მაგრამ ვინ არის დამმადლებელი? ავადმყოფი რომ მორჩება, მერმეთ ყველას ავიწყდები.

სიმ. სამაგიეროთ, თუ კაცმა ვერ დაგისწავლა, ღმერთი გადაგიხდის, ალათი. ნიკოს მადლი, თუ ეხლა ეს მორჩა, საუკუნოდ გაცხონებს.

ალათი. ეხლავ არ ეტყობა, რომ მოუხდა?

ფროს. აწი, ღვთის მადლით, არაფერი არ უნდა უტირდეს.

ალათი. (ფროსისთვის მიუბრუნდება) აწი რა გაუტირდება?! აი, აგერ წავალ სახლში, პატარა წამალს დაუშვად და გამოუგზავნი. იმ წამლის სმას რომ გაათავებს, სრულიად განიკურნება და ფეხზე წამოდგება.

პეტ. შენ იცი, ალათი, რაც სიკეთს იქ.

ფროს. ეს ძილიც ძან მოუხდება. ვინ იცის, რამდენი ხანია რაც თვალი არ დაუხუტუვს, თელი ღამეები ისე ქლოწინებდა, როგორც ცოფიანი ძაღლი. წუხელის-კი ძან შემეშინდა,

ისეთი სიცხე ქონდა, ისეთი სიცხე, რომ მის შუბლზე კვერცხიც კი გამოცხებოდა.

VII

(აგანავე და მავა)

მაიკო. (მარტყეს კარებიდან შეჰმადას) ხომ არ გამოუღვიძია?

ალათი. გამოიღვიძა კი არა ისეთი ტკბილად სძინავს, რომ უცეთესის ნატვრაც არ შეიძლება.

მაიკო. (გასაჩუქრებლად) ღმერთო, შენს მადლს, თუ მომხედრებ გატირებულს და მე საწყალს.

სიმონ. აწი ღვთის მადლით და ალათის წყალობით არაფერი უტირს.

ალათი. (ქმსადგას წასასვლელად) აწი ჩემი წასვლის დროც არის; სახლში სხვებიც მიცდიან. (მავას) თქვენ მარტო კი არა ხართ გატირებული, ჩემო დაო,—სხვებიც არიან.

მაიკო. როგორც გიჯობდეს, შენი კირიმე. თუ კიდევ დამჭირდი, სონის გამოკირებნივ და ნუ დამამადლი მოსვლას, შენ კი გენაცვალოს ჩემი თავი. მერმე მე ვიცი შენი პატოისცემა, შენს ნაშრომს არ დაგიარგავ და ტყვილად არ გაგარჯი.

ალათი. აწი ჩემი მოსვლა არ არის საჭირო, თორემ მოსვლას როგორ დავამადლი. ეხლა მავას წამლის მეტი არა უნდა რა, თუ ცოტა ფულის დახარჯვას არ დაიხარებ, ისეთ წამალს გავიყვებ, რომ სამს დღეში კაცს ფეხზე წამოაყენებს.

მაიკო. რას ქვიან დავიხარებ, შენი კირიმე?! რავე დავიხარებ, თუ რამე კი მომხებრება? ცალი ხარი მყავს და იმასაც კი გავყიდი, ოღონდ კი მავას მოვემხარო რამედა.

ალათი. ბევრი კი არ უნდა... ეხლავ ვინგარიშებ. (ანგარაშის) უმ... 9 კაპ... 17 კაპ. ეს ხუთი შაური და ერთი კაპეიკი. კილა...

11 კაპეიკი; სულ შეგილი შაური და ორი კაპეიკი. ამ ფულით წამლები უნდა ვიყილო; ჩემს ნაშრომს ჯერ არას ვთხოვ, მერმეთ კი შენ იცი და შენმა პატოისცემა, ჩემო მაიკო.

მაიკო. თქმა არ გინდა. გასამრჯელოს, ორად მიიღებთ, თუ ღმერთმა არ დამასწყალა.

ალათი. აბა, ეხლა მომეც წამლების საყიდელი ფული და გამიშვი, თორემ ბევრი დამავიანდა და ცოდვა ის ხალხი, სახლში რომ მიცდის.

მაიკო. კი ბატონო. (მავა შეარე ტახტ-

ანს, სსსთომღანს ქვეშედან გაშადადეს ზანჭობა
ტახეულ ფულს, გასწინს და გადაუთოვღანს 37 კან).
მიირთვი, ალათი.

ალათი (არამიქეს) აბა, აწი შენ იცი, კა-
რგათ მოუარე, გამოლოცვილი წყალი ხში-
რად დააღვიენი... ჩაის ხომ ასმევ?

მაიკო. ოი, ღმერთო კი მომჯალი და გა-
მათავე! წყალი მივადგი ცეცხლზე ასაღულემ-
ლად და მერმედ სულ არ დამავიწყდა.

ფროს. ეს რავე მოგივიდა, შე საწყალო?
სიმონ. ჩი ძაან კარგია. ავად მყოფის-
თვის მაინც კარგი წამალია.

მაიკო. რა ჩემმა ცოდემ ვადამაიწყა...
ეხლავ მოუზღადებ. (საშხარეულღანს კარეს მად-
გუს) სონა, ვაიქეცი მეზობლებში და ერთი
ორი ნატეხი შაქარი იზოვე.

სონა. (საშხარეულღანს) კი, ეხლავ გა-
ვიქეცი.

პეტ, შაქარი ჩვენსას იქნება. ამას წინად,
ჩემი ცოლი რომ იყო ავად, მაშინ ვიყიდ ბა-
რე ერთი შაურის და უნდა იყოს მორჩენილი.

მაიკო. პეტრესას, პეტრესას ვაიქეცი, შეი-
ოო. პეტრემ—ჩვენსას უნდა იყოსო.

სონა. (საშხარეულღანს) კი, დედა, კი.

ალათი. (გასახეულღანს დაშხარეს) ისე მოი-
ქეცი, მაიკო, როგორც მე დავაროვე. ღობტუ-
რი თუ მოვიდეს, მის მიერ გამოწერილ წამ-
ლებში არ დაღუპო ფული. ხვალ დიღას მო-
მიკითხოს სონამ ან კოლამ და მე გამოვიგზავ-
ნი წამალს, იმის მეტი არაფერი უნდა.

მაიკო. კი, შენი ჭირიმე, მესმის.

ალათი. შშვიდობით გნახეთ. (გადას)

ყველანი. იცოცხლე, ჩვენო ბატონო!

მაიკო. (შაიხელ-შაიხელღანს) მე გზა აბნე-
ულს ჩი როგორ დამავიწყდა?

ნიკო. (გამოაღვიქეს) ეჰ, ეჰ... მოვეცი!

მაიკო. (შეკრებს) რა მალე გამოიღვიძა
ამ საწყალომა. ჰო, ნუ გეშინია, აწი ღვთის მად-
ლით არაფერი გიჭირს.

ნიკო. კი... კი მიჭირს... მიშველეთ.

პეტრ. ნუგეშინია, ნიკო, მალე მორჩები.

ფროს. (ხაყას მიუახლოვდება) ნუ გეშინია,
ღმერთი კარგად გამოყოფებს. (შაყას) ჩი, ჩი
მოაშველე დროზე, დააწყანარებს.

მაიკო. ეხლავე, ეხლავე (შადის; კარესმა
ას შეხვდება)

VIII

აგინაჟე და კოლა

კოლა. რა იყო დედა, ისევ შეწუხდა?

მაიკო. რა ვიცი რა იყო, შეილო! (გადას)

ფროს. არაფერია, შეილო!

კოლა. (ჩახვდაჟს ნაყას) აჰ, როგორ გა-
მოიყურება.

(კოლას სიტყვებზე ექვღანს ნაყას მიუახლოვდება)

სიმონ. რა იყო, შე კარგო კაცო, რომ
შეგვაშინე. ავადმყოფი აბა როგორ იტყირება?

მაიკო. (საშხარეულღანს) სონა რავე დაი-
კარგა? კოლა, გწდი, შეილო და სონის გა-
დასძახე, მალე გამოიარეთქო.

ფროს. ეჰ, დედაშენმა სონის ვაღუძა-
ხეო. წალი, წალი; მამაშენს აწი არაფერი არ
უჭირს.

კოლა. მე კი ძაან მეშინია და. (გადას)

სიმონი. (დასადას სმთა) ტყვილი კი არ
თქვა კოლამ, მართლაც ცული გამოხვედა აქეს.

IX

აგინაჟე და ივანე

ივანე. აჰა მშვიდობა და კარგად ყოფნა!
(ექვღანსა სელამს ახლაჟეს) რას შერება სნეული?

ფროს. რა ვიცი რას შერება... ერთხანს
ქე იყო მოხედულად. მაგრამ ეხლა ისევ უმატა
შფოთვას.

ივანე. მაიკო სად არის?

სრულ. ჩაის ამზადებს, იქნებ მოუხდეს
პატარა.

ივანე. (ტასტსე ჩამოვდება და დასადას
სმთა) მაიკოს არ ვაუცხადოთ და სწორედ
გლობა ამბავი გავიგე.

ყველანი. რა იყო, რა ვაიგე?

ივანე. რა და ის უსუღმართ საათზე და-
ბადებული მამასახლისი არ ასვენებს ამ მომავე-
დავ კაცს. (ნაყოზე ახანეს)

ყველანი. რა არის, რა მოხდა?

ივანე. ჩვენი ნაცვლი კოსტიაა შემხვდა
დღესა და მან მიამბო, რომ მამასახლისს და-
ნოსი გაუგზავნია ვეზდი ნაჩალიკთან, ნიკო
სულამე ბუნტოვნიკი არისო, ხალხს რეცსო. ეს
რადც ცოციალდები რომ ვაჩნდენ, მათი თა-
ნამოაზრე და ამხანავი არისო. ჩვენი მასწავ-
ლებელიც ზედ მიუტოლებია, ყველასი მოთა-
ვე და სულის ჩამდგმელი არისო.

(ექვღანსა გასწავიერეულია უქაქრანს ავანეს)

ფროს. რას ჩააცივდა ამ კაცს, რა უნდა რომ არ ასვენებს?

ივანე. რა უნდა და მისი ოჯახის დაქცევა. ნაცვალმა თქვა, ამას არ იქმნა, რომ ნიკოს ცოლის მძას არ ეჩივლა (ნაჯაყუ სნაშნუს) ამ კაცის გალახვა და ნაობახში ჩავდებო.

პეტ. მეგრემდ რას უზამს ამ დანოსით?

ივანე. დაიჭერენ და ციმბირში გადასახლებენო.

ფროს. (განწყობილად) ღმერთი არ სწამს მგ კაცს? ჯერ კაცი ცემით მოკლა და ეხლა თავის სახლშიც კი არ აყენებს?!

პეტ. რა მისი ოჯახის დაქცევას და ამოვარდნას გაგზავნის ციმბირში? კაცი უკანასკნელ დღემდ არის და მკვდრის გაგზავნას ხომ არ აპირებს!

სიმონ. თუ ესეც კი გაუვიდა მას, მაშინ, ეს საწყალი ნიკო იტყოდა—იმის ხელი არ იყოს, არც კანონი ყოფილა და არც სამართალიო.

X

აგინაუკ და მაიკო

მაიკო. (დასხმულა ჩაა შეშაქეს) შეპარი კიდე არ მოიტანეს? (ჩაას მაიტანს და შგადასუ დადგამს)

ფროს. მართლა სად არიან ამდენი ხანი?

მაიკო. ისევ გადავებებები. (გასუდას კნა-რუას. შგარამ ამ დრას შეშადას ვადა და სინას)

XI

აგინაუკ, სონა და კოლა

სონა. სამი ნატეხი ვიშოვე, დედა.

მაიკო. რავა დაიკარგეთ თქვე საწყლებო? (გამართაუკეს შქანს და ურთ ნატეხს ჭაქაში ჩაგუ-დეს და ვაგზს ურუკეს)

ივანე. (ჩხუბს აწუხას) რა არის ეს ოხე-რი ჩვენი სიკოცხლებო?.. რაც ქვეყნად გაიზნდი მას აქეთ სულ იმას გავიძახით, აწი უკეთესი დღე დაგვიდგება, განათლება შემოვითქო, მაგ-რამ ჩვენთვის ჯერაც არაფერი გავკეთებულა და აწი ვინ იცის რა იქნება. (შაკადა ფრთხილად ნაკას ვაგზათ სხხამს ჩაას ბარშო)

მაიკო. დალიე, დალიე, შენი კირიმი, მოგიხდება, წამლად გარგებს.

პეტ. ტყვილს კი არ ლაპარაკობდა ჩვენი უჩიტელი: ჩვენ თუ არ ვიფიქრებ ჩვენს თავ-ზე და გაკვირებაზე, სხვა ვინ რას დაგვძებსო.

ივანე. ჩვენ რა უნდა ვიფიქროთ, ჩემო

პეტრე? ნასწავლი ჩვენ არ ვართ და განათლებული

პეტ. ნასწავლი ვართ, თუ უსწავლელი მინც უნდა ვეცოდოთ ჩვენი თავისთვის, ჩვენი საქმე და ჩვენი ბედ-იღბლი ჩვენ უნდა გვე-ჭიროს ხელში, ჩვენ უნდა ვიყენებო ჩვენი თავის და საქმის ბატონ-პატრონი.

მაიკო. ერთი კოვზი კიდე, შენ კი გე-ნაცვალე, ერთი კოვზი.

ნიკო. არა... არ მინდა... წაიღე!

ფროს. მოვიხდება, ნიკო!

ნიკო. არ მინდა მეთქი!

XII

შეშადას ექიმი და გოგია

გოგია. (წინ შეშადასუკას) მოვიყვანე დობ-ტური. (მანარსუდას) შემობრძანდით, ბატონო!

ექიმი. (შეშადას, უკლანა უფსუე წამოდაგუ-ზას) საღამო მშვიდობისა!

ყველანი. ღმერთმა გაცოცხლოთ, ბატო-ნო დობტურო!

ექიმი. (თვდას გადაუყოს აქურთასს) აქ, ბატონებო, ბევრნი ბრძანდებით. პატარა ბინაა და ავადმყოფს ჰაერი არ ეყოფა.

პეტ. თუ საჭირო არის და გვიბრძანებთ, გიახლებით, ბატონო.

ექიმი. ძლიერ კარგი იქნება. აქ ერთი ან ორი კაცი საკმარისია, მეტის დარჩენა შე-უძლებელია.

პეტ. ეხლავ გიახლებით. წავიდეთ, ხალ-ხო! (უკლანა გადას, გარდა შაკას, აფანეს და სიმონასს)

ექიმი. (ავადმყოფთან შადას, ტრამაშტრის უდასს) აქ ისეთი სუნია, ტიფი უნდა იყოს. (ურთამნუთის გადასუდასუენ)

მაიკო. მარჩიელთან ვიყავი, ბატონო, და ანაყოლი არისო, მითხრა.

ექიმი. (დასუათ) მარჩიელს არ უნდა და-უჯეროთ. ისინი მატყუარები არიან. (შაკას უსინჯავს ზუესს) ჰმ... მაჯა ცუდათ უტყემს. (შ-აგო შეკრთუას)

სიმონ. (ექიმს სუამს შიუწესს) დაბრძანდით, ბატონო!

ექიმი. (ვადეს) თქვენც დაბრძანდით. (აფანე და სიმონი ტასტეს ჩამოსხუდასან)

მაიკო. (თვადესუა უდაქრასს ექიმსს) როგორ ატყობთ, ბატონო?

ექიმი. აი, სიტხეს გაუსინჯავ, დაფხედავ დაუკვირდები და შემდეგ მოგახსენებთ. თქვენ

ჯერ ეს მითხარით: როგორა ან რითი ვახდა ავად, თუ დაკვირვება გაქვთ? ან რა არის, სახეზე აქა-იქ კანი გალურჯებული რომ აქვს?

მაიკო. რა ვიცი, ბატონო, რით ვახდა. მე ანაყოლს ვფიქრობ, ბატონო. ამის წინდამ საბრალოდ რაღაც მამასახლისს აწყენია; მან კი დაიჭირა და ნაობახში ჩაავდო. მე ვფიქრობ იქ თუ აყვა რამე შეთქი.

ექსამა. რამდენი დღე იყო დაქერილი
მაიკო. ცხრა დღე, ბატონო?

ექიმი. (გაკვირვებულად) ცხრა დღე? მამასახლისს არ აქვს უფლება, რომ ამდენი ხნით ვინმე დატუსაღებული ამყოფოს, თუ დატუსაღება მას მისჯილი არ აქვს სასამართლოს მიერ. მაინც ისეთი რა ჩაიღინა, რომ ავრე ვაუბრახებია ის მამასახლისი?

სიმონ. მოგახსებებთ, ბატონო. ამის წინად ყრილობაზედ ვიყავით დაბარებულნი! რაღაც ედონიკა არის დარჩენილი და უნდა გადაიხადოთ. ამ საწყალომ დაიწყო ყვირილი: „რა ედონიკა, რის ედონსაკო“: შეებენ ერთმანეთს. მამასახლისმა მათხოვარი უწოდა, ამახაც არ მოთმინა და წამოკრა; „ედონიკა კი არა შენ შეკამე ფულეები და ეხლა გინდა მეორე ხელ გადავხადდევინო.“ ამ სიტყვებზე მამასახლისი ცოვიან მგელსავიდ გადმავარდა ივიანიდან, დაებღნა და დღუწყო ცემა; შემდეგ სტრაქესაც აცემია და, როდესაც ცემით მოიჯერა გული, ნაობახში ჩაავდო.

მაიკო. ცხრა დღე და რამე გაატარებია ნაობახში, ბატონო! ტიტველა მიწაზე ეგდო კაცი, არც დასაგები და არც დასახურავი არ მიმიკარებია იმ უღმერთომ.

ექსამი. ავადაც სწორედ იქ გამხდარა.

მაიკო. დიახ, ბატონო! ნაობახიდან ავადმყოფი მოვიყვანეთ.

ივანე. ჩვენი ღმერთი და მბრძანებელი ის მამასახლისი შეიქნა, ბატონო, და რასაც უნდა იმას გვიშვრება. შეგეკვამა, დავგაქტია ერთი სამამასახლისო ხალხი.

ექიმი. თუ ავრეა, რატომ არავითარს ზომებს არ მიიღებთ?

ივანე. რა ვიცი, ბატონო! ვიძახით, გამოვცვალოთო, მაგრამ მაინც ვერა მოუხერხეთ რა.

ექიმი. (ადგუბი ტერნოშაქტის გამაღწლას და გახედავს) მადა... სიტხე მაინც და მაინც

დღიი არა აქვს. (შაჰაის) თქვენ ამის მეუღლე ბრძანდებით?

მაიკო. დიახ, ბატონო!

ექიმი. ამა საბანი ვადაუწიეთ და გული ვაუხსენით.

მაიკო. კი, თქვენი ჭირიმე.

ექიმი. სანთელი ახლოს მომინათეთ. (შაჰაი სანთელს მიუწათეს, ექსამა კარგა ხანს სინჯავს)

ექიმი. ამა ამოისუნთქეთ... კიდევ... უფრო მაგრათ ამოღისუნთქეთ. (შაჰაი) ცოტა ადრე რომ მოგემართათ, კარგი იქნებოდა, (ექსამს სხესე უაიუქდათას ნაშუბა ემხევა)

მაიკო. (შეშინებულად) როგორ, ბატონო?... ნუ თუ არავითარი იმედი არ არის!?

ექიმი. ჰო... ჯერ კიდევ არა უშვავსრა, მაგრამ ცოტა ადრე რომ მოგემართათ, მაშინ უფო ჩქარა და იოლად გადაიტანდა ავადმყოფობას

ივანე. რით არის, ბატონო, ავად?

ტიფთი. ტიფთი ვახლავთ. (ექსამა კადკე უსინჯავს მჯავს) ამა ქაღალდი და საწერი-კალამი მოიტანეთ.

პეტ. მორათვი, მაიკო!

მაიკო. (სათელს შკავაქსუ დაღამს) ამ საათში. (გადას)

ივანე. რას იტყვით, ბატონო დობტურო, — თუ ეშველება რამე?

ექიმი. (თავს უაიუქდად ჩაიქეკს) არაფერი არ ეშველება. კაცი სრულიად დამწვარა სიცხით. კიდევ სულ რამდენიმე წუთი და გათავდება. მაჯა თითქმის სრულიად გაჩერებულია. რეცეფტს მაინც დავეწერ, მაგრამ წამალზე ნუ ვაგზავნით, მაინც ვერ მოუწერობს.

პეტ. (შეწუხებულად) ღმერთო, შენ ჰკითხე მაგიერი კოღვა მის ავრე მომქცეს!

ექიმი. ნაცემი ეხლაც ამჩნევია. ტიფოც უეცველად ნაობახში გაჩენია. თუ ამ საბრალს ჭირისუფლები მოისურვებენ მამასახლისის წინააღმდეგ საჩივრის აღძვრას, ამის მოწმობას, რომ ძლიერი ნაცემია, მე მოგართმევთ.

პეტ. საჩივარი უკვე აღძრა ამისმა კოლის მამ.

ექიმი. ეგ კიდევ უკეთესი. თუ მოწმობა იქნეს საჭირო, მე მომმართეთ.

პეტ. საჩივარი კი აღძრა, მაგრამ...

ექიმი. მაგრამ რა?

პეტ. რა, ბატონო, და, როდესაც გაუგია მამასახლისს, რომ მის წინააღმდეგ საქმე დაიწეს, მას ვეზლი ნაჩლიკეთან დანოსი გაუგზავნია: ნიკო სულაძე ბუნტოვნიკია და მთავრობის წინააღმდეგ ხალხს აბუნტებსო.

ნიკო (უკანასკნელა წითეობა უდგება და შიგთოჟს იქებს) აჰ... ეხლა კი მოვეკდი... მიშველეთ.

ექიმი, ააა... ვერ როგორ შეიძლება? არ მოგიხდებათ, გაეგებთ.

ივანე. მაიკოც სად დაიკარგა ამდენი ხანი?

ნიკო. წამომავენეთ მეთქი!.. ერთი კიდევ გადამაველებით თვალი აქაურობისთვის. (უკანასკნელ მხალისეს მთავრებს და წამოდგება. ჰეტრე მიუშეალებს და თავს დაუქნის)

ივანე. სად დაიკარგე, მაიკო? გამოდი!

XIII

შუა კარებიდან შემოდის **მამასახლისი**, მის უკან მიუყვება **ბოქაული** და **ორი დარაჯი** გვერდის კარებიდან გამოდის მაკოა. როგორც კი მამასახლისი და ბოქაულს დაინახეს იქვე კარებიძვე გაშეშებულია შედგება. მაკოას შეღახა, კამისიტარი და ქაღალდი უჭირავს ხელში.

ექიმი. (განვიფრთხეულია) ააჰ?!..

ბოქაული. მახრის უფროსის მოწერილობით ნაბიძანები მაქვს დავაპტიზრო კანონის სახელით ნიკო ოტიას ძე სულაძე, რომელიც სახლი პირთა ჩვენებით, როგორც მანენ მიმართულების ადამიანი აფრთხეს წარმოადგენს საზოგადოებრივი მშვიდობიანობისთვის.

(შეუხ. ეველანი განვიფრთხეულია უნძქარას ერთმხეთს)

ნიკო. აჰ... აჰ... მოვეკდი ცო... ოლი...

შეი...ლები... ვაი ჩემო ოჯახ... (ჰეტრე მიუერდნება გულზე და ხელს გასტეკებს)

მაიკო. სამდნეს ხელადეს გაჯგებს, კაივით გაუქნება ნავსაქეს და ცხტეზე გაუქნება) ნიკო!.. ჩემო ნიკო!.. (მაკოას კაივლზე ეველანა გამოდის, მაგრამ მამასახლისს და ბოქაულს დანახვავ კარებიძვე განვიფრთხეულია შედგება)

ექიმი. (ზატარა ზუზას შეუძღება) უკატრავდა, ბატონო ბოქაულო! დივივიანეთ. ნიკო სულაძე გასცილდა თქვენდამი რწმუნებულ საზღვრებს: აწ კი ვერ შესძლებთ მის დაპატიმრებას.

ივანე. (სისაწარკვეთილია) ვაი თუ ამასაც სიკოცხლე ჰქვია?! მკვდრებსაც კი აღარ გვესვენებენ...

ფარდა დასასრული

1909 წ. ქ. მოსკოვი

ივ. კავკაზიძე

სათეატრო მიმოხილვა

ქართული თეატრი

◆ დღეს იწყება ქართული თეატრის სეზონი

დავ. ერისთავის ისტორიული პიესით „სამშობლო“, ე. შალიაშვილის რეჟისორობით. მთავარ როლებს შესრულებენ: — სვიმონ ლიონიძე — გამტრულიძე, ქეთევანი — დავითაშვილი, ლევან ხომშიაშვილი — ბუღუ მდივანი, შაჰაბაზი — გუნია, ფაიხოშო — ლეჟავა, დანიანი — ხარდალიშვილი, დედაკაცი — ჩერქეზიშვილი, დავიანი — შალიაშვილი.

◆ მომავალ სეზონისთვის ქართულ დრამ.

სახოგ. გიმეგებაძე ძლიერ გააიფო ადგილების ფსიქოთერაპი, განსაკუთრებით იმ ადგილებისა, რომელთაც ჩვეულებრივად ჩვენი ხალხის შუათანა და დემოკრატიული ნაწილები იტყვენ ხოლმე. პარტერში მრავალი ადგილებაა შუა. დაწყებული I მანათამდე და აივანი კიდევ უფრო გაიფუტულია.

◆ **დღევანდელი წარმოდგენისთვის** ე. შალიაშვილმა ახალი დეკორაციები დააწერინა მხატვრებს ნოვაკ დალანსკის. სამხატვრო დეკორაციულ ნაწილს, გარდა რეჟისორობისა, განაგებენ აგრეთვე ცნობილი მხატვარი გრიგოლუნი და ჩვენი ახალგაზდა მოქანდაკე ი. ნიკოლაძე. „სამშობლოს“ შედგენ პარასკევს, I ოქტომბრის წარმოდგენის იქნება ი. გორდენის ცნობილი პიესა — „სატანა“ ვლ. მესხიშვილის მონაწილეობით და რეჟისორობით. ამ პიესისათვისაც ახალი დეკორაციებია დახატული. კვირას, 3 ოქტომბერს, წარმოდგენილი იქნება პირველად ახალი ორიგინალური პიესა ე. შალიაშვილის „სიმბიზიქა“.

სახაზინო თეატრი

◆ **ოპერის სეზონი** 18 ნენესისთვის დაიწყო ოპერა „Жизнь за Царя“-თი, ა. ეიხენვალდის თაოსნობით. ამ დაულაღვ და მხენ ადამიანის მოწყალებით, რამოდენადაც პირველი ნიშნით შეიძლება ვივარაუდოთ, ოპერები სცენიურისა და მუსიკალურის შრით კარვად დაიდგმის. პირველ საღამოსვე სჩანდა ხელი სცენის მოწყობისა და ოლტბარისა. მონაწილე-თანამშრომელთა შორის არიან სათეატრონო მშის პატრონი.

პარიზისტიული თეატრი

◆ **შალიაშვილის კონცერტმა** კვირას, 19 ნენენ. დიდძალი საზოგადოება მიიზიდა, განსაკუთრებით თბილისის შეძლებულ-ფულანდარი ბურჟუაზია და უმაღლესი მოხელეები. პირველი რიგები იყო ცარიელი, მაგრამ კონცერტის დაწყების შემდეგ „პიტრა გაიფუტა“ — ბილეთები ნახევარ და მესამედ ფასად იყიდებოდა. სამწუხაროა ასეთი მოვლენა, თუ თეატრის ადმინისტრაციის ნებართვით მოხდა. რაიუკ შეუტება შალიაშვილს, საკვირველი არ არის, რომ დამსწრენი აღტაცებით მიგებობოდნენ. — მან თბილისშივე დაიწყო თვისი მუსიკალური მოღვაწეობა, თბილისში ვატარა თვისი კაბეკობა, „მას ეამსა შინა“ მ. გარიკოთან ერთად, ბედით დღენილთა შორის, მაგრამ ასე მალე დაივიწყა წარსულ-

ლი და გარდა იმისა, რომ თბილისის უმაღლეს საზო-
გადოებას ძვირად დაუსვა თვისი კონცერტი, მდებია
ხალხს, რომლის წრდნაჲ იგი წარმოიშვა, საშუა-
ლება არ მისცა მისი კონცერტი მოესმინა.

კონცერტი კი, დიდაც, რომ დიდებული იყო:
ხელოვანსა და ბუნებით არტისტს საუცარი ხმა, გა-
მოთქმა და გრანძობა აქვს. ძრელია კაცო კაღმით ვაღ-
მოსცეს მისი ხმის დიაღობა.—იგი უნდა მოისმინოთ,
რომ სავსებით იგრძნოთ, თუ რა მომზობლავ ძალას წარ-
მოადგენს ლეთიურ-ჯადოსნური ნიჭით დაჯილდოებუ-
ლი ადამიანი... ტყუილად არ ეძახიან შალიაპის ჩე-
ნის დროის მსოფლიო მომღერალს...

შალიაპინმა ერთ გამოცვლაში 3500 მან. აიღა
და მეორე დღესვე გაემგზავრა რუსეთს.

◆ ვ. ი. ნიკულის ანტრაქტის სეზონი დაიწყო
21 ენკ.ფრიალ სასიამოვნო აზრი მოსვლია. ბ. ნიუ-
ლინს. მას განუზრახავს ფასიან წარმოდგენების გარ-
და ჰმართოს ხოლმე უფასო წარმოდგენებზე მოსწავლე-
თათვის. ამ აზრის განსახორციელებლად ბ. ნიკულის
კავკასიის სკოლების ოლქის მზრუნველთან იყო. მზრუნ-
ველმა სიათვენებით მიიღო და განსაკუთრებული მზე-
ვლე მოუჩინა. პირველი უფასო წარმოდგენა გაიმართე-
ბა 1 ოქტომბერს. აი წასაბძი მაგალითი, თუ რებერ-
ტუარიზ რიგიანი და შერჩეული იქნება.

წ—ი
სახალხო სახლი

ქართ. წარმ. მმართველ. წრმ დაიწყო სეზო-
ნი 19 ენკენ. ნ. გოციოძის რევისორობით, წარმოად-
გინეს ბერაღუნის დრამა „სამხედრო ბანკში“.

ეს პიესა ხშირად წარმოდგენიანთ და აღბდა ეს
იყო მიზეზი, რომ ხალხი საშუალო დაღწრო. ჩვენ
ვიცით—რა ქაღების მხრივ წრის მდგომარეობა, ვერ ვუ-
სავე ურებთ ამ პიესის არჩევის გამო. მხოლოდ ამას
კი ვიტყვით: წრის სტენის მოყვარეებს ეს პიესა რე-
ვენტურო წარმოადგენიათ და ამიტომ ჩვეულებრივზე
მეტს მოვიხოვთ მათ.

დარწმუნებული ვიყავით, სახალხო დასვენების
შემდეგ სტენის მოყვარენი მეტ უნარს გამოიჩენდნ და
ამ ცოცხლად დაწერილ პიესას (გარდა მესამე მოქმედ-
ებისა)—უფრო გააცოცლებდნ. საჭიროც იყო სიკოცხ-
ლე. ბერილენმა შეიკვრტა სამხედრო ყაზარმაში, მან
სავსებით გადმოგვცა ამ დაწვეულების ორგანიზაცია,
სადა თეთივარე წვერისგან მოითხოვენ ბრმა მორჩი-
ლებას, დაუფიქრებელი ბრძანების ასრულებას, რიხიან
და მკაფიო სიტყვა-პასუხს, სიმარდესა და სიმამაცეს.
ჩვენდა საწუხაროდ, ეს ასე არ იყო „სახალხო ხალხის“
სტენმა: სამხედრო ჯარის კაცთი არა, რაღაც უსი-
კოცხო ავაღმყოფ ხალხს ადგენდნ. გამოანკლის
შეადგენდნ ვახშისტეგები კვიის (ნ. გოციოძი), ჭოღკ-
გარდ (ბ. ზურაბიშვილი) და კლერხენ (ანკარა). რევი-
სორის უსათუოდ ყურადღება უნდა მიექცა ტრინისთვის,
ვინაიდან სამხედრო პირნი ამაყნი და მედიდური არიან
თავისზე უმტროსთან, სამაგიეროდ მონანი უფროსის
წინაში და იქ ხომ სულ უფრო-უმტროსები არიან.

ავეკ აღენიშნავთ, რომ პიესის დაწვეებ მსახიობზეა

დამოკიდებული, თუ როგორ ტონს მისცემს მთელი
პიესის მსვლელობას: მას შეუძლიან წარმოდგენას სრუ-
ლიად ელგერი დუჰკარებს და მოჰგვაროს-კიდეც.

პიესა დაიწყო როტმისტრმა ჭონ-ბანვეიცმა (ბ.
ხახანოვმა). მისი ტონი იყო მკითალი. უსიკოცხო
და ეს დაღი ვაკევა მთელ პიესას ბოლომდის, რომელ-
საც ბ. ზურაბიშვილმაც კი-სავსებით ვერ დააღწია თა-
ვი: და განა ბანვეიკი უსიკოცხოა?—აოღკვარისი რი-
ლი ბ. ზურაბიშვილზეა გამოჭირილი, მას შეუძლიან
სავსებით გადმოგვეცეს დისკოპლინისგან დამონავებულ
ჯარის კაცის ფსიხოლოგია. ამ საღამოს-კი, როგორც
ზევით მოვიხსენიეთ, უხალისობა ეტკობოდა. თუმცა
სხვებში ირჩეოდა თავის დაკვირვებელი თამაშით. არ
შეგვიძლია არ აღენიშნოთ შემდეგი: მეოთხე მოქმედ-
ებაში, იმ ადღიანს. სადაც ჯვარს იგლეჯს, როგორც,
ყალბ ლითონს, საჭირო იყო მეტი სიძლიერე. თვითვე
ამბობს, რომ იმ ჯვრით ამაყოზდა და იმასაც-კი ავიწ-
ყებდა, რომ უბრალო „უტერ ავიციტრია“. ამ გამოთ-
ხოვებაში უნდა დაღვთა ყველა ის, რასაც მონურად
ასრულებდა და ემსახურებოდა 30 წელი. არც გრძობ
ჰქონდა შესაფერი, საჭირო იყო მეტი სიბერე.

მონა-ჯარისკაცის აღლო სრულიად აუღია და შე-
უსწავლია ბ. გოციოძის. ამ საღამოს მხოლოდ ეს იყო
უნაკულუო მხედარი.

თუმცა, ჩვენის აზრით, ის კაცი, რომელიც ყო-
ველგვარ კავშირს სწყვეტს ქაღებთან და ცხენებს ეტრ-
ფის, არ იქნება „უღლაშ მტრია“ და თითქმის ფატიც-
კი. მაგრამ გოციოძემ ასე გადმოგვცა, რაიცა ბუნებ-
რივი არ არის. ყველასთვის რომ შეეწავლებინა ის
მხედრული თვისებანი, რომელნი მან დაგვისურათხაჯა,
რევისორის დანიშნულებასაც მიაღწეოდა. უსტირ ლაუ-
წანი იყო ბ. მეტრეველი. აკლდა აზოვანება ლეიტენან-
ტისა და კილო. საჭიროა მეტი რიხი და სიამავე უმე-
როსებთან, ნარნარი, მომზობილელი ბასი კლერხენთან.
ეს ფრიალ ლამაზი როლი მკრთალად გადმოგვცა. კლერ-
ენი—ქ. ანკარა, ანსაბლთან შედარებით, კარგი იყო.

მოველიდით... და ვერ ენახეთ ყაზარმაში აღზრ-
დი კვლბები. მონბასსა და ოღლობაში გამოხრილი,
ომბელსაც არ ახსოვს არაქვ თუ დღის აგობის, აფა-
ინიცი-კი, არ გვეზონა ისეთი ნაზი და სუსტი ყოფი-
იყო, როგორიც ბ. ჰეპანოვმა გვიჩვენა. არა ბე-
ბრივი და მკრთალი იყო მეორე და მესამე მოქმედ-
ებაში, საჭიროა მეტი „საღდაფთური“ ვირობა, ცოტა
იყო, გაუთლდობაც. სხვა მიზეზებთან ერთად უსა-
თოდ ანაცა შეუწყო ხელი კლერხენს, რომ ნახ ლაუ-
წზე გასცვლია. არც კილო ჰქონდა ქართული.

საერთოდ სტენის მოყვარეებს თუ როლი არ მოს-
ნთ, არ ცდილობდნ ნაკისრი მოვალეობის პირ ნათლად
რულებას. ის იქმის—ბ. ხინელსა და ბ. რევაზოვ-
უქანსწენლმა ხომ ქართული ლაპარაკიც არ იცი-
ენ სრულებით არ შეეფერებოდა იმ როლში საკითარ
ხთ გამოსვლა. რატომ რევისორმა არ იხმარა თავი-
წულეება და არ მოსთხოვა ბ. რევაზოვს კეთილ-სინ-
იერად ასრულებია ნაკისრი მოვალეობა. მკრთალი
ბ. ფიროს პირელიც გვეენის როლში, არც გრძობ-
ქყო აქაყა.

საჭიროა მეტი შრომა, საქმის სიყვარული და დაკვირვებით შესრულება— დასურათხატება ამა თუ იმ დასასრულ ვუსურვებთ წრეს გამარჯვებული როლისა.

გამოსულიყოს ყველა იმ დაბრკოლებიდან, რომელიც მას ხელა წოლად და თავის მიზნისათვის მიეხწვივის.
ელმონდ კინი

წერილი აბებეი

ქართ. დრამატ. საზოგ. გამგეობამ დაადგინა ჰონორარად ექლიოს დრამატიული ნაწარმოებთა ავტორების თითო მოქმედებაში ორიგინალურ პიესის პირველ წარმოდგენისათვის 5 მ. შ., შემდეგ წარმოდგენისათვის კი 3 მ. მთარგმნელს კი მიეცემათ თითო მოქმედებაში პირველ წარმოდგენაში 3 მ. და შემდეგ წარმოდგენაში 2 მ.

➔ **ნარკანმა უკვე სთარგმნა** ანრი ბატაილის ახალი პიესა „ორი ენება“; რომელიც ამ წლის სეზონშივე იქნება წარმოდგენილი.

➔ **კ. შათირიშვილი**, სახალ. თეატრის რეჟისორი, უკვე განიკურნა ვადემოლოგიისაგან და თავის თანამდებობას შეუდგა. მისი რეჟისორობით პირველად წარმოდგენილი იქნება „ლალატი“.

➔ **ქართ. მსახიობთა თვითგანავითრებელ წრის კრება** მეორედ შესდგა კვირა საღამო, 19 ივნენ. რეფერანტად მოქმედი იყო ბ. ს. ვაკაძე, რომელმაც ახსნა და განმარტა შპა-აბაზ პირველის პიროვნება, მისი ღვაწლი სპარსეთისათვის, გარეშე სამეფოებთან დამოკიდებულება და საქართველოში შემოსევის მიზეზები. რეფერანტი ფრიალ საინტერესო იყო და დამსწრენ გულადღებით უსმენდნ. დამსწრეთა შეკითხვისამებრ, რეფერანტმა გამოთქვა ზოგიერთი მოსაზრება.— როგორ უნდა დაიფას „სამშობლო“. სხვათა შორის აღნიშნა, რომ დიდი მცოდნაა, როცა შპა-აბაზს წვევრისა თამაშობენ: პირ მოპარსული იყო და დიდუფავაო. რეფერანტის ახსნილ, შპა-აბაზი დიდი რეფორმატორი ყოფილ და სპარსეთის ისტორიაში იგივეივ ადგილს სჭირია, როგორც საქართველოს ისტორიაში დავიი აღმაშენებელს. ხოლო რუსეთის ისტორიაში— პეტრი დიდსო. დამსწრეთ რეფერანტს მადლობა გადაუხადეს საღამოს დაესწრენ, სხვათა შორის, მცხოვრანი გოცან აკაკი, მ. მ. საფაროვა-ბაშიძისა, რეჟისორინ და სხ.

➔ **ებრაელ მონწაველთა სასარგებლოთ** 6 ოქტ სახ. სახლში გაიმართება ებრაული წარმოდგენა.

➔ **სახალხო თეატრის გამგეობა** აცხადებს, რი ფარდის აწევის შემდეგ დარბაზში არავის შეუშებენ რის გამოც მეორე ზარის დარკების დროს ყველ თავთავისი ადგილები უნდა დაიკვიროთო. გონივ განკარგულდება და ვისურვებთ ამის განხორციელდ არამც თუ სახალხო სახლში, არამედ სხვა თეატრებშია

➔ **სომხური თეატრის სეზონი** დაიწყება შირვან დეს პიესით „ნამუსისთვის“.

➔ **ქართ. ისტორიულ-ეტიმოგრაფიულ საზ** კრება შესდგა 20 ივნენ. დეპუტატთა საკრებულოს დ ბაზში. წაკითხულ იქნა ორი რეფერატი: ი. ი. ა.

ლაძემ წაკითხა „ბარამ გულიჯანიანისა და რუსთაველის ეფუხის ტყაოსანის“, ხოლო ა. ი. სარაჯიშვილმა— „ეფარული ლექსი კახეთის აკლემბის“ შესახებ. პირველმა რეფერატმა ცხარე კამათი გამოიწვია.

➔ **სომხურ დრამატ. დასს** ნიკოლოზა უარი გამოუტყდა ხუთშაბათის ამრ დავითობით, თუ ესურორ შაბათობით ითამაშეთო. ვის გამო სომხებმა დღესმა სახაზინო თეატრს მიმართა. საგულისხმოა კერით ღქტი: სომხურ დრამ. სახ. გამგეობის წევრად გადაღეთ ქართული თეატრის ამშენებელი— ხურთა ჰიმდარიკ. ამ წევრს ჰკითხა, სხვათა შორის, ერთმა ჩვენს დამსხრებულმა მსახიობმა: რა აქეთ-იქით დარბიანთ. რატომ ქართულ თეატრში არა მართავთ წარმოდგენებსო?— „განა ეგ თეატრიაო?“— უპასუხა მან. — კაკო, და შენ არ ააშენე ეგ თეატრი? მაშაში მიიღე იმდენი ფული, თუ არ ვარგოდაო?!

თეატრის ამშენებელმა ამაზედ მხოლოდ სიტყლი დააყარა...

➔ **აკაკის ახალი პიესა „განთიადი“** ამ ახლო ხანში ჩვენს კურნალში დაიბეჭდება.

➔ **თილისის მოურავად** არჩეულ იქნა ა. ი. ხატისოვი.

➔ **სეზონი ქუთაისის თეატრში** დაიწყება პარასკევს პირველ ოქტომბერს, ლანჯოლის ახალი პიესით „ტიკუნა“, თარ. ელო ანდრონიკაშვილისა.

➔ **ქუთ. ქარ. დრამ. საზ-ამ**, რეჟისორებულ მოიწვია, შალვა ღვინდია და მისე ქორეოლი.

➔ **შალვა ღვინდია** სთარგმნა ე. ანდრეევის ახალი პიესა „გაუდამუს“, რომელიც ახლო მომავალში დაიდგება.

➔ **დრამატიულმა საზოგადოებამ**, თეატრის აღმინისტრატორად მოაწვია მსახიობი ვასო ურუშაძე.

➔ **ქუთა ბარგელმა სთარგმნა** მ. გორკის ახალი პიესა „ეკანასკნელი“, რომლის მხადებასაც დასი უკვე შეუდგა.

➔ **თეატრის განათების საქმე**, როგორც გავიგეთ, მსურს აილს პ. ფერაბემ, რის გამოც მოლაპარაკება აქვს თეატრის დირექციასთან. ახლა თეატრს ანათებს მ. ლალიძის საელექტრონო სადგური.

➔ **ქართული დასის** ყოფილი მსახიობი (როგორც თვითონ უწოდებს თავის თავს) დათაყო ჩარკვიანი, რუსულ დასში სადგოდა. რამდენიმე წარმოდგენაში კიდევ მიიღო მონაწილეობა. არა უშავდა რა „სულსტატივის“, როლში (გოგოლის „რევიზორი“) მონაწილეობდა ანდრეევის პიესაში ჟ. დენი ჩვენი ცხოვრებისა

დაბა-სოფლიში
უკრაინულ-გამომცემელი იოსებ იმედაშვილი
ქუთაისის გამაგრკლებელი საზოგადოების ადგილობრივი განყოფილება უკვე შეუდგა დამწვარი თეატრის დახსნის საქმეს. ახრად აქვს გადააკეთოს და მოაწყოს, რის გამოც ჯეგოვანის თხოვნით მიმართა ქუთაისის სათავად-ახნაურო ბანას, სადაც დაგრაავებულია.

ბიჭი-ბიჭი

რედაქტორ-გამომცემელი იოსებ იმედაშვილი

ქართული თეატრი

სეზონი დაიწყება კვირას, 26 სექტემბერს

განმარხული რეპერტუარი:

დასუი მოწვეული არიან:

ქალები: მარო ვიქტორელი, ალექს. კარგარეთელი, ოლგა ლეჟავა, არეთა ლოლუა, ანასტ. პიერეტა, მარგ. ქილარჯიშვილი, ანნა შოთაძე, ელის, ჩერქეზიშვილი, ნატ. ჯავახიშვილი.

ვაჟები: ვასო აბაშიძე, ვლად. ალექსი-მესხიშვილი, გიორგი არდელი, ზაქ. ბერიშვილი, ნ. გვარამე, ვალ. გუნია, იოსებ ივანიძე, იოსებ ზარდალიშვილი, ილია მამფორია, ვიქტორ მატარაძე, დავ. მგლობლიშვილი, ბუღდუ მდივანი, კოტე მესხი, იოსებ თვიძე, ვალ. შალიკაშვილი, ზაქ. საფაროვი და სხვ.

სამსხროლულ მოწვეული იმეხიან:

ვიქტორ გამყრელიძე, გ. გელევანოვი, ნინა ჩხეიძე, კონსტანტინე შათირიშვილი, სვიმონ სვიმონიძე, და სხვანი.

რეჟისორები: ვლად. ალ. მესხიშვილი და ვ. შალიკაშვილი.

სცენარიუსი: ზაქ. ბერიშვილი, და ილია მამფორია.

სუფლიორები: ბეგ. ბეგლარიძე და იოსებ გრიშაშვილი.

გარდერობის უფროსი გამგე: მარიამ საფაროვ აბაშიძისა.

მრჩინალი პიესები:

შიუკაშვილისა: გამზარა ფოთლი, მეგობრობა, სიმახინჯე,

გედევანიშვილისა: მსხვერპლი.

მალაქიაშვილისა შვიი გველი.

გლახაშვილისა: დალი.

რამიშვილისა: საბედისწერო დამბანჩა და სხ.

ნათარგმნი პიესები

გორდინისა: სატანა, მირა ეფროს.

ბერნარდ შოუსი: კეისარი და კლეოპატრა.

ბომარშესი: ფეგაროს ქორწინება.

იბენისა: სიყვარულის კომედია, ექიმი შტოკმანი,

ჰაუტმანისა—შის ამოსვლამდე, სულით ობოლნი.

ჯერომ ჯერომისა: ქალის ქუა.

ზუდერმანისა: ივანობის ღამე.

დ.ანუნციოსი: ჯიაკონდა.

დრეიერისა—ნორჩი თაობა.

ბატაილისა—ორი ვნება.

შვიერისა: ნიშანი ჩოფა-ქცევიში.

შირვანზადესი: ევგენე.

დეკორაციული ნაწილის გამგე:

ი. ნიკოლაძე, გ. გრინევსკი, ლანსკი.

მსცერარი-დეკორატორი ლანსკი

პირველი კვირა

დ ს ბ მ უ მ ზ ლ მ

დ. ერისთავისა—იხალი დეკორაციები და ახალი ტანისამოსი

რეჟისორი ვ. შალიკაშვილი

სატანა

ი. გორდინისა—თარგმ. ვ. შალიკაშვილისა (პირველად ახალი პიესა), ახალი დეკორაციებით და ახალი ტანისამოსით.

რეჟ. ვლ. ალ-მესხიშვილი.

სიყვარული

ნ. შიუკაშვილისა — პირველად ახალი პიესა.

რეჟისორი ვ. შალიკაშვილი.

აღბილუბის ფასი ჩვეულებრივია

ქართული დრამატულ საზ-ის გამგეობა